

Брич Р. В.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Білик О. І.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ ОБ'ЄКТИВАЦІЇ КОНЦЕПТУ *FASHION* У РОМАНІ ЛОРЕН ВАЙСБЕРГЕР “THE DEVIL WEARS PRADA”

Мода виступає як соціальне явище, що являє собою універсальний соціокультурний феномен. Він відіграє важливу роль у житті суспільства й утворює цілісну систему. У статті досліджено різноманітні підходи до визначення концепту FASHION, розглянуто актуальність даної теми в сучасних лінгвістичних дослідженнях, проаналізовано наукові джерела і сформульовано теоретичні положення щодо інтерпретації концепту FASHION у когнітивній лінгвістиці, диференційовано такі термінопоняття, як «концепт» і «об'єктивація», «ядро концепту», «периферія», «концептуальний аналіз», «мода», «лексика сфери моди». Розглянувши структуру концепту FASHION, ми бачимо, що досліджуваний концепт складний за структурою. Різноманітність його тлумачень вказує на його багатоаспектність. Особлива увага приділена системному опису лексики на позначення моди в романі Лорен Вайсбергер “The Devil wears Prada”, застосовано комплексний підхід під час виявлення засобів вербального вираження концепту FASHION. У статті проведено структурний аналіз концепту FASHION – виявлення ядра та периферії, визначення груп і дефінітивний аналіз номінацій, що складають синонімічний ряд імені концепту FASHION. Проаналізовано участь синонімів номінації fashion. Також детальну увагу звернено на виокремлення дефініцій лексеми “fashion”; визначення засобів об'єктивації концепту FASHION у художньому дискурсі та визначено найуживаніші значення лексем концепту FASHION. Зі статті випливає, що до основних лексичних засобів об'єктивації концепту FASHION належать лексеми на позначення одягу, взуття, головних уборів, зачісок, аксесуарів, назви колекцій високої моди, а також модних течій і брендів, виробників одягу й аксесуарів. Вони утворюють синонімічні ряди і можуть бути класифіковані у групи. У перспективі дослідження – пошук концептуальних метафор, які актуалізують цей концепт.

Ключові слова: концепт, об'єктивація, ядро концепту, периферія, концептуальний аналіз, мода, лексика сфери моди.

Постановка проблеми. Мода посідає все помітніше місце в сучасному світі, оскільки це передусім соціальний феномен, який притаманний виключно людині, це те, що набуває все більшого поширення, а отже, має велику популярність і визнання в більшості. Смаки постійно змінюються, тому актуальним стає питання розкриття концепту FASHION для більш детального його розуміння.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепт FASHION неодноразово був об'єктом наукових досліджень. Особливо помітні праці лінгвістів Т. В. Долгова, Д. А. Башкатова, Я. С. Матосян, Т. А. Терешкович, І. В. Попова, О. В. Чурсіна, Л. О. Чернейко й ін. Вивченню словника моди (1999 р.) присвячена робота Т. А. Терешкович. У дослідженні Т. В. Боргова (2007 р.) розглядається англійська термінологія дизайну одягу і моди в соціолінгвістичному аспекті. У праці

І. В. Попової (2007 р.) приділяється увага особливостям мови індустрії моди з погляду лексичної семантики і стилістики. Співвідношення понять «мода» і «мовна мода» (2008 р.) досліджує Е. І. Вогнева. Філософсько-лінгвістичний аспект моди (2008 р.) висвітлено в роботі Л. О. Чернейко. У дослідженні Я. С. Матосян (2001 р.) розглядаються тенденції формування і функціонування номінацій понятійної сфери «одяг і мода» у російській мові 20–21 ст. Робота Д. А. Башкатова (2010 р.) присвячена окремим аспектам дискурсу моди.

Постановка завдання. Мета роботи полягає у виявленні, класифікації й описі лексико-семантичних засобів, які пов'язані зі сферою МОДА. Відповідно до поставленої мети потрібно вирішити такі завдання:

– систематизувати тлумачення понять «концепт» і «об'єктивація»;

– розкрити поняття «концептуальний аналіз» для тлумачення концепту FASHION;

– проаналізувати особливості вербалізації концепту FASHION у романі “The Devil wears Prada”;

– визначити мовні засоби вербалізації концепту FASHION у романі.

Виклад основного матеріалу. Одним з провідних понять сучасної когнітивної лінгвістики є «концепт». У своїх роботах лінгвісти розробляють методики концептуального аналізу, типологізують концепти, визначають їхні характерні особливості. Незважаючи на те, що поняттям «концепт» послуговуються представники різних напрямів лінгвістичної науки, єдиного визначення все ще немає.

Існують різні думки щодо трактування поняття «концепт». Аналізуючи концепт із погляду когнітивної лінгвістики, О. С. Кубрякова визначає його як засіб пояснення «ментальних ресурсів» людської свідомості; вона звертає увагу на природу та функціональність концепту, наголошуючи на його ключовій ролі у формуванні «концептуальної системи та мови мозку», отже, і мовної картини світу людини [3, с. 90]. Подібного погляду дотримується і В. А. Маслова, яка розглядає концепти як ментальні сутності [4]. Ю. Є. Прохоров у монографії «У пошуках концепту» виділяє такі підходи до визначення концепту: як лінгвокогнітивного явища (Е. С. Кубрякова); психолінгвістичного явища (А. А. Залевська); абстрактного наукового поняття (А. М. Соломоник); базової одиниці культури (Ю. С. Степанов); лінгвокультурного явища (Г. Г. Слишкін, В. І. Карасик) [1, с. 20].

Концепт FASHION ми відносимо до соціокультурних концептів-регулятивів, які, за В. І. Карасиком, висловлюють оціночний кодекс лінгвокультур і у своєму системному вираженні пояснюють культурні домінанти поведінки [2, с. 150–151]. Щодо моди це виражається в дотриманні особливих правил поведінки, манери триматися або одягатися за певних обставин і в конкретних ситуаціях. Такі соціокультурні концепти є семіотичними одиницями, інтегруючими національну культуру, мову й етнічну ментальність. Динаміка концепту детермінована його польовою структурою, що містить, крім статичної (константна, архетипічна) понятійної частини, соціокультурне тло – динамічну частину, яка під впливом зовнішніх, соціальних і культурних чинників еволюціонує у процесі зміни цінісно-сміслових компонентів. Як один із концептів-регулятивів, змістом яких є норми поведінки, мода є явищем соціального порядку та регулює відносини в суспільстві,

з одного боку, і містить набір ознак, відповідних «модній» поведінці, – з іншого [2, с. 152–153].

Англomовна картина світу базується на специфічних образах, концептах, переконаннях і ідеях, які передаються за допомогою відповідних лінгвістичних засобів. Концептуалізація світосприймання в різних варіантах англійської мови опосередковується наявністю системи національно-маркованих знань, до яких належить і лексика сфери моди [6, с. 78].

До складу лексики моди входять одиниці на позначення предметів одягу, взуття, головних уборів, зачісок, аксесуарів, модних стилів і течій, косметичні засоби, назви колекцій високої моди, назви брендів і виробників одягу й аксесуарів, професійна лексика індустрії високої моди та легкої промисловості. Мода протягом ХХІ ст. поширилася з одягу на численні різноманітні аксесуари, які його доповнюють, а також на елементи, які в сукупності створюють стиль та імідж.

Під час проведення аналізу концепту FASHION у романі Лорен Вайсбергер “The Devil wears Prada” ми ґрунтуємося на твердженні В. І. Карасика та Г. Г. Слишкіна, які вважають, що найважливіші з векторів нашої свідомості визначають ядро, менш важливі – периферію. Тому насамперед треба виявити денотатно-сигніфікативний центр – ядро концепту [2]. Із цією метою розглянемо дефініцію номінації *fashion*, звернувшись до “Longman Dictionary of Contemporary English”. Словник надає такі значення: “*something that is popular or thought to be good at particular time*” – те, що є або вважається популярним у певний період часу; “*a style of clothes, hair etc. that is popular at the particular time*” – стиль одягу, зачіски й ін., що є популярним у певний період часу; “*the business or study of making and selling clothes, shoes etc. in new and changing styles*” – бізнес або наука про створення та продаж нового або зміненого стилю одягу, взуття й ін. [8].

У процесі аналізу роману “The Devil wears Prada”, окрім лексеми *fashion*, яка є найчастотнішою і утворює ядро концепту FASHION, виокремлено й інші лексеми, а саме: *trend* – “a general tendency in the way a situation is developing or changing”; *fashion industry* – “the industry that deals with the world of fashion; makers and sellers of fashionable clothing” [10]. У цій роботі лексеми *trend* і *fashion industry* розглядаються як синоніми лексеми *fashion* і належать до периферії концепту FASHION.

До основних лексичних засобів, які входять до периферії концепту FASHION у романі “The Devil

wears Prada”, належать такі слова та словосполучення: *style, look, trend, mode, vogue, high fashion, taste, fashion industry, rage, sort, manner, design* (див. табл. 1). Усі вони утворюють синонімічний ряд [9] і стають ключовими.

Згадані вище лексичні засоби, що належать до периферії концепту FASHION, можна згрупувати за такими ознаками:

1. Стиль одягу та образу (*style in clothes and look*): *vogue (1)* – “a popular and fashionable style, activity, method”; *look* – “a particular style in clothes, hair, furniture etc”; *style (2)* – “a particular design or fashion for clothes, hair, furniture etc”; *rage (informal)* – “a situation in which something is very popular” [8].

(1) *I knew nothing when I went for my first interview and stepped onto the infamous Elias-Clark elevators, those transporters of all thingsen vogue* [7, с. 9].

(2) *I'd change stockings five times until I finally had the right color, only to berate myself that stockings of any style or color were so not OK* [7, с. 91].

2. Спосіб виготовлення (*doing something*): *trend (3)* – “a general tendency in the way a situation is changing or developing”; *design* – “the way that something has been planned and made, including its appearance, how it works” [8].

(3) *Editorial traveled to hot spots around the world for shoots, got free gifts and discounts from all the designers, hunted for trends, and went to parties at Pastis and Float because they “had to check out what people were wearing”* [7, с. 96].

3. Поведінка (*behaviour*): *mode(4)* – “a particular way or style of behaving, living or doing something”; *manner* – “the way in which someone behaves towards or talks to other people”; *sort (BE)* – “someone who has a particular type of character, and is therefore likely to behave in a particular way” [8].

(4) *She had already switched into worried-mom mode and was clearly trying to keep her voice steady and her words rational, following what was sure to have been my dad's suggestion of passing along to me a feeling of calm and control* [7, с. 253].

Окрім того, помічено, що ключова для цього дослідження лексема *fashion* має низку похідних лексичних одиниць, що належать до периферії концепту FASHION, а саме: *fashionista (5)* – “a person who follows trends in the fashion industry obsessively and strives continually to adopt the latest fashions” [5] (людина, яка послідовно стежить за тенденціями в індустрії моди і постійно прагне отримати останні новинки моди); *fashionable (6)* – “conforming to fashion” [5] (такий, що відпо-

відає моді; такий, що в моді); *unfashionable (7)* – “something that is not in fashion” [5] (те, що не в моді); *fashion-conscious (8)* – “interested in, and wanting to wear fashionable clothes” [5] (той, хто стежить за модою). Розглянемо такі приклади:

(5) *I knew there was an entire magazine staff of fashionistas who would emphatically disagree with me, but I thought I looked pretty damn good for only my second interview* [7];

(6) *Just what does one wear to the first day working for the most fashionable fashion editor of the most fashionable fashion magazine in existence?* [7];

(7) *Her brown hair was clean and straight but lacking in style, and her brown flats were homfically unfashionable* [7];

(8) *M. Lily, herself not exactly fashion-conscious in her graduate student uniform of jeans, ratty L. L. Bean sweaters, and hemp necklaces, said every time I saw her, “I still don't understand what you wear to work”* [7].

У результаті розгляду прикладів можна дійти висновку, що сфера моди активно розвивається, змінюються не тільки модні тенденції, але й лексеми на їх позначення. Автор у своїй роботі слідує модним тенденціям. Можна помітити, що тепер, щоб назвати людину «модною», потрібно всього лише використати вже усім відомий термін *fashionista* або ж *fashion-conscious*.

Окрім того, велика кількість і висока частотність уживання лексичних засобів, що вербалізують концепт FASHION, уможливили класифікування їх на такі групи: *clothes, hairdo, make-up, accessories, brands, material, food and decoration*. Зокрема, кожна із груп включає лексичні засоби, що вербалізують концепт FASHION (див. табл. 1).

Для об'єктивації концепту FASHION у романі “The Devil wears Prada” важливі групи *makeup* та *hairdo*. Fashion-макіяж і зачіски є невід'ємною частиною індустрії моди, візажист, як і стиліст, має змогу вийти за межі стандартів і користуватись своєю уявою та смаком. Макіяж і стильна зачіска завжди додають загадковості до вже готового образу. Проте не тільки макіяж та зачіска, але й манікюр є важливою деталлю в образі, тому це все можна об'єднати в єдину групу *beauty*. Для вираження групи *beauty* вжито такі лексеми: *eyeliner, lipstick, lip gloss, chignon, manicure, pedicure, nail polish, spikyhair, ponytail, curls, salt-and-pepperhair, mascara, silverhair, eyeshadow, lotion, cream, liner, powder, eyelashcurler, brushes, washcloths, eyemakeupremover, moisturizer, mohawk*. Детально розглянемо деякі з них: *eyeliner* – “coloured make-up that you put along

Лексичні засоби, що вербалізують концепт FASHION

Clothes	pants, skirt, jeans, dress, jacket, suits, top, sweater, T-shirt, coat, socks, shorts, pajamas, miniskirt, sweatpants, bra, bikinis, trench, cardigan, corset, blouse, wife-beater, camisole, heels, stilettos, boots (high-heeled or hiking), flats (bullet or scuffed), sandals (open-toe), loafers, slippers, slingbacks, pumps, sneakers, catsuit, blazer
Hairdo + makeup + manicure	eyeliner, lipstick, lip gloss, chignon, manicure, pedicure, nail polish, spiky hair, ponytail, curls, salt-and-pepper hair, mascara, silver hair, eyeshadow, lotion, cream, liner, powder, eyelash curler, brushes, washcloths, eye makeup remover, moisturizer, Mohawk
Accessories	rings, ribbons, bracelet, watches, mufflers, sunglasses, case, handbag, sleeping bag, evening bag, necklaces, diamonds, gloves, shawls, hats, clutches, chokers, caps
Brands	Prada, Hermes, Gucci, Versace, Louis Vuitton, Michael Kors, Chanel, Calvin Klein, Tom Ford, Jimmy Choos, Armani, The Buzz, Fendi, Barney's, Chloé, Roberto Cavalli, Saks, Ralph Lauren, Irv Ravitz, Vera Wang, Herb Ritts, Dior, Tiffany, Yves Saint-Laurent
Material + colours	suede, leather, fleece, wool, cashmere, satin, silk, chiffon, tulle, fur, cotton, nylon, lycra, denim, corduroy, camel-hair, velvet, linen, microfiber, maroon, dark blue, white, yellow, red, lime green, marsala, mahogany-color, royal, indigo, rose, pink, khaki, champagne color, burgundy, zebra-print, fuchsia, black-and-white print, navy color, ecru, gold color, cream color, milky white
Food	coffee, bacon, hot-pink drink, liquor, frozen yogurt scooper, decaf tea with Sweet'n Low, peanut butter, sandwich, turkey brie croissant, wine, green tea ice cream, sushi Samba, burgers, fries, ketchup, tiny vanilla tea, beer, waffles, onion soup, Caesar salad, smoothie, cheese pizza, dried tomatoes, martini, liquor, toast, buns, wine, Bloody Mary, Starbucks, Pellegrino, caramel Macchiato, Amaretto Cappuccino, chocolate éclair, whiskey, rye
Decoration	furnish, carpet, mirror, lift, glass doors, sofa, chair, desk, dishwasher, bathtub, elevator, desk, bed, pictures

the edges of your eyelids to make your eyes look bigger or more noticeable” (*підводка для очей*) [8]; *lipstick* – “something used for adding colour to your lips, in the shape of a small stick” (*зубна помада*) [8]; *lip gloss* – “a substance used to make lips look very shiny” (*блиск для губ*) [8], *chignon* – “hair that is tied in a smooth knot at the back of a woman’s head” (*волосся, змотане в пучок*) [8]. Усе більше видів зачісок набирають популярності і користуються попитом у перукарів. Глянувши на зачіску, можна зрозуміти настрій людини та, деякою мірою, її характер. Доглянуте, зібране в пучок волосся – запорука успіху, і це доказує головна героїня Міранда, яка досить часто робила таку зачіску, це ми бачимо на прикладі:

(43) *Mostly around her neck, but sometimes she’ll have her hairdresser tie one in a chignon, or occasionally she’ll use them as a belt* [7, с. 57].

Мода тісно пов’язана з мовними засобами на вираження ознак предмета, а точніше, прикметниками, оскільки відбувається оцінювання предметів одягу та стилів. У романі “The Devil wears Prada” ми бачимо велику кількість прикметників для характеристики речей, як-от: *fashionable, gorgeous, beautiful, glamorous, high-heeled, sexy, classy, strappy, stylish, casual, chic,*

impeccable, elegant, pretty, popular, mind-blowing, attractive, luxurious, “appropriate”, vintage, trendy, cocktail, dressy, stunning, classic. Ці прикметники ми можемо віднести до слів із загальним значенням «красивий»: *beautiful, pretty, attractive, “appropriate”, dressy.* Вони виражають об’єктивну оцінку речей, наприклад:

(47) *There was a beautiful crocheted skirt in shocking fuchsia by Celine, a pearl gray wraparound by Calvin Klein, and a black suede one with black beads along the bottom by Mr. de la Renta himself* [7, с. 40].

Висновки. Проведений аналіз мовного матеріалу дозволив дійти висновку, що мода є соціальним явищем, що являє собою універсальний соціокультурний феномен. Він відіграє важливу роль у житті суспільства й утворює ціннісну систему. До основних лексичних засобів об’єктивації концепту FASHION належать лексеми на позначення одягу, взуття, головних уборів, зачісок, аксесуарів, назви колекцій високої моди, а також модних течій, брендів, виробників одягу й аксесуарів. Вони утворюють синонімічні ряди і можуть бути класифіковані у групи.

У перспективі дослідження концептуальні метафори, які об’єктивують концепт FASHION.

Список літератури:

1. Арутюнова Н. Д., Язык и мир человека. 2-е изд., испр. Москва : Языки русской литературы, 1999. 896 с.
2. Карасик В. И. Характеристики педагогического дискурса. *Языковая личность: аспекты лингвистики и лингводидактики* : сборник научных трудов. Волгоград : Перемена, 1999. 477 с.
3. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова и др. Москва : Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. 245 с.
4. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика : учебное пособие. Минск : ТетраСистемс, 2004. 256 с.
5. Collins English Dictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com>.
6. Hunston Susan. *Corporain Applied Linguistics*. Cambridge University Press, 2005. 241 p.
7. Lauren Weisberger. *The Devil wears Prada*. London : Harper Collins Publishers, 2003. 416 p.
8. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com>.
9. Synonym Finder and Thesaurus. URL: <http://www.synonym.com>.
10. URL: <https://www.thefreedictionary.com>.

Brych R. V., Bilyk O. I. LEXICAL MEANS OF OBJECTIFICATION OF THE CONCEPT FASHION IN LAUREN WEISBERGER'S NOVEL "THE DEVIL WEARS PRADA"

Fashion acts as a social phenomenon, which is a universal socio-cultural phenomenon. It plays an important role in society and forms a coherent system. The article explores various approaches to defining the concept FASHION, examines the relevance of this topic in modern linguistic research, analyzes the scientific sources and formulates theoretical provisions for the interpretation of the concept FASHION in cognitive linguistics, differentiates such terms as concept and objectification, core of the concept, periphery, conceptual analysis, fashion, fashion vocabulary. Having examined the structure of the concept FASHION, we can see that the concept under study is complex in structure. The variety of his interpretations indicates his multidimensionality. Particular attention is paid to the systematic description of the fashion vocabulary in Lauren Weisberger's novel "The Devil wears Prada" and applied a comprehensive approach in identifying the means of verbal expression of the concept FASHION. The article provides a structural analysis of the concept FASHION – core and periphery detection, group definitions, and a definitive analysis of the nominations that make up the concept FASHION. Also it analyzes the participation of synonyms for fashion nomination. The attention is drawn to the isolating of definitions of fashion tokens; determining the means of objectification of the concept FASHION in artistic discourse and identifying the most commonly used values of the concept tokens. According to the article it follows that the main lexical means of objectification of the concept FASHION include tokens for the designation of clothing, shoes, hats, hairstyles, accessories, names of collections of high fashion, as well as fashionable trends and names of brands, manufacturers of clothing and accessories. They form synonymous series and can be classified into groups. The prospect of research is the search for conceptual metaphors that actualize this concept.

Key words: *concept, objectification, core of concept, periphery, conceptual analysis, fashion, fashion vocabulary.*